

zaam zijn en voor deze tijd niet te spoedig een tegenstelling tussen profaan en geestelijk construeren. Wel geven de keuren ons de zekerheid dat niet alle handelingen in de kerk het verdroegen, ook naar toenmalig besef, om tegelijkertijd te worden verricht, zoals het omroepen tijdens de predicatie. Overigens werd ook tegen de ontwijding van het dagelijks leven gewaakt door een verbod van het blasphemeren van Gods naam en het 'zweren bij zijne gebenedijde bluet ofte leden' op straffe van een boete van drie pond en 'correctie' door de schepensbank, die zo'n zaak als een overtreding maar zelfs als een misdrijf kon beschouwen (crimen).

In het algemeen mag men echter zeggen, dat het 'heilige' het wel kon hebben dat zich tegelijkertijd een stuk dagelijks leven in een gewijde ruimte afspeelde. Zonder angstvalligheid kon men heilig en profaan vlak bij elkaar laten staan, zonder het verschil uit het oog te verliezen.

Wij willen nu een ogenblik stilstaan bij de inrichting van de kerk. Dit betreft in de eerste plaats zoals we reeds zagen een aantal altaren, staande in kapellen of tegen pilaren. Het hoogaltaar was in 1472 opgericht ter ere van St. Laurens, St. Steven en St. Maria Magdalena, de andere altaren in verschillende daarop volgende jaren door handwerkersgilden, geestelijke broederschappen en particulieren ter ere van hun patroons. Behalve het onderhoud bekostigden de stichters dikwijls fraaie gebrandschilderde ramen in de kapel waar hun altaar stond, terwijl ze ook de wandschilderingen voor hun rekening lieten uitvoeren. In de kerkrekening van 1583/84 wordt nog gesproken over de 'glazen van de scoemakers, metse-laers, coemmans, visschers, barbiers, hordemakers, timmerlieden ende cleermakers' en nog in de zeventiende eeuw lieten de metse-laars een voorstelling van St. Barbara in hun kapel aanbrengen, zulks tot ongenoegen van de kerkeraad die daarin een wijze van voortleven van de heiligenverering zag ²¹).

Gestoelte bezat een voorreformatische kerk in het algemeen niet. Het blijkt op een schilderij van A. de Lorme van 1657 ook in de St. Laurenskerk toen niet aanwezig te zijn geweest. Dit bevestigt wat in de vijftiende-eeuwse keuren hierover is bepaald. Deze verbieden eerst om banken, blokken of matten in de kerk te hebben langer dan dat men 'godsdiens doet'; later mogen er geen 'blockisten of Pruysssekisten' staan maar wel platte kisten waarop men voor een altaar kan zitten, echter niet langer dan het altaar waarvoor ze staan ²²). Alleen op het koor stonden banken voor de getijdezangers